

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN,
21 MAART 1900.

**„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN
ALGEMEEN NEDERLANDSCH BELANG.“**

<p>Abonnementenprijs per jaar:</p> <p>Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50</p> <p>Voor Oost-Indië en het Buitenland „ 4.—</p> <p>Afzonderlijke nummers „ 0.05</p>		<p>Prijs der Advertentiën:</p> <p>Per regel f 0.15</p> <p>Bij plaatsing van 500 regels „ 0.12 1/2</p> <p>„ „ „ 1000 „ „ 0.10</p>
---	---	---

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

□ Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □

□ Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG

Het hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in de gewesten, om zodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f — 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Perskroniek. — Uit de O.-I. Mail. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Feuilleton. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Oost- en West-Indisch Litteratuur overzicht. — Leeszaal. — Officiële Berichten. — Passagierslijst.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

VERSLAG van het fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen over het jaar 1908.

In voldoening aan het genomen besluit van de algemeene vergadering, te Breda gehouden den 11 Augustus 1908 werd in het Koloniaal Weekblad eene inschrijving geopend tot stichting van het in hoofde dezes omschreven fonds.

Aan giften werd tot heden f 108 ontvangen, terwijl uit de middelen onzer vereeniging f 100 werd bijgedragen, op grond van de bij genoemde algemeene vergadering voorstel verleende machtiging.

Bovendien werd als vaste jaarlijksche bijdrage f 1.— toegezegd door een belangstellende.

Van de ingekomen gelden werd f 25 gezonden naar Batavia, met de bedoeling, dat deze gelden zouden worden afgedragen aan den heer Thomas aldaar, ten behoeve van de noodlijdenden te Pendjaloë.

Aan contributiën aan andere vereenigingen, „Vrede door recht”, het Vreemdelingenverkeer, en het Algemeen Nederl. Verbond werd f 8.50 betaald, terwijl voor diverse uitgaven ten behoeve der noodlijdenden te Curaçao, onkosten aan vergaderingen, porti enz. en het aanschaffen van een kasboekje ad f 0.50 f 16.50 is uitgegeven, waardoor het totaal der uitgaven op heden bedraagt f 49.—. Aan rente is f 0.21 bijgeschreven op het Nutspaarbankboekje No., zoodat het saldo van het ondersteuningsfonds op heden f 159.21 aanwijst.

's-Gravenhage, 20 Maart 1909.

De penningmeester,
(w. g.) HARTING.

VERSLAG van het fonds tot bijstand, opvoeding en leiding van in Nederland studeerende jongelieden over het jaar 1908.

Daar in beginsel door de Algemeene vergadering te Breda tot oprichting van het in hoofde dezes omschreven fonds werd besloten, stelde het dagelijksch bestuur zich in verbinding met het bestuur der instelling „het Kernfonds” te Batavia.

Als gevolg der gevoerde correspondentie werd door het bestuur van het Kernfonds te Batavia als eerste jaarlijksche bijdrage, f 250 gezonden, welke gelden gedeponneerd zijn bij de Nutspaarbank, op spaarbankboekje No.

Intusschen werden door het dagelijksch bestuur pogingen aangewend om hier te lande voor deze zaak belangstelling te wekken.

Als uitslag van hunne bemoeiingen heeft zich thans eene commissie geconstitueerd, bestaande uit de heeren: prof. dr. H. Kern, eere-voorzitter; prof. mr. J. E. Heeres, voorzitter; mr. C. Th. v. Deventer, onder-voorzitter; mr. P. H. B. Pleijte, secretaris. Leden: mr. J. H. Abendanon, mr. H. T. Roll, prof. C. Snouck Hurgronje, prof. D. van Blom, H. H. van Kol, prof. C. A. van Ophuysen, en E. van Assen.

Aan deze commissie is toezegging gedaan om, zoo noodig, over eenige fondsen te beschikken.

's-Gravenhage, 20 Maart 1909.

De penningmeester,
(w. g.) HARTING.

Aardschokken en vloedgolf.

Bij het Departement van Koloniën is dezer dagen het volgend telegram van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië ontvangen:

„In den nacht van drie op vier Juni vonden hevige aardschokken in Korintji (Padangsche Bovenlanden) plaats, gepaard met een vloedgolf. Tweehonderddertig dooden; veel gewonden; belangrijke schade.

De noodige maatregelen tot het verleenen van hulp en bijstand zijn getroffen.”

Op bovenstaand bericht heeft het Dagelijksch bestuur der Vereeniging „Oost en West” onzen vertegenwoordiger te Batavia uit het ondersteuningsfonds der Vereeniging f 25 ter beschikking gesteld voor de noodlijdenden tengevolge van die ramp.

Wie der afdelingen, of van de leden van „Oost en West” het ondersteuningsfonds wenschen te stijven ter verleening van verdere hulp, zoo noodig bij dezen, of bij nadere rampen van hooger hand, die onze Indië treffen, worden beleefd verzocht hunne bijdragen (de geringste is welkom) te storten bij, of over te maken aan den penningmeester der Vereeniging, den heer A. A. C. Harting (kantoor Heulstraat no. 17, den Haag).

Een inschrijvingsbiljet vindt men aan de achterzijde van den omslag van dit blad.

II. Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West” te Utrecht, op Zaterdag 10 Juli a.s. des namiddag ten 2 1/2 ure in het Hotel de l'Europe, aan het Vreburg.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen der algemeene Vergadering te Breda gehouden op 11 Augustus 1908. (Zie Kol. Weekblad 20 Aug. 1908 no. 34).
3. Verslag omtrent de werkzaamheden en den toestand der Vereeniging in het afgelopen jaar. (Zie Kol. Weekblad 3 Juni 1909 en vlg.)
4. Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer.
5. Voorziening in de vacatures van het Hoofdbestuur.

Aan de beurt van aftreding en de aanbevolen kandidaten zijn:

Naam der afdeling.	Namen der aftredende kandidaten.	Namen der aanbevolen kandidaten.
's Gravenhage.	L. A. Bakhuis, als onder-voorz.	<i>Door de afdeling.</i> A. B. J. Prakken, voorz. en R. A. J. van Delden, secret. v/h. bestuur. J. H. Calmeijer, gep. kapt. t/z. en G. Koldewijn.
Apeldoorn.	O. H. Kuijck, wegens vertrek.	Th. J. A. van Zijl de Jong en C. G. Lagerwey.
Zutten.	Th. J. A. van Zijl de Jong.	<i>Door het Hoofdbestuur.</i> Mr. W. C. van Benthem Jutting en Jhr. C. M. E. B. C. van Bose.
Nijmegen.	J. L. Pierson.	Mr. H. Smeenge en H. R. du Mosch.
Amsterdam.	Mr. H. Smeenge.	

6. Benoeming der Commissie tot onderzoek der Rekening en Verantwoording over 1909. Voorgesteld worden de heeren: A. H. G. Fokker; Mr. J. H. Andries; W. van der Zijl en als plaatsvervangende leden de heeren: A. K. Nolthenius; J. G. Martens; A. B. J. Prakken.
7. Begroting 1910.
8. Voorstel van de afd. Utrecht (Kol. Weekbl. 18/3-09-11).
9. Voorstel van de afd. Zutten (Kol. Weekbl. 8 April 09-14).
10. Statuten en Reglementen der afdelingen; Verschil met de afd. 's-Flage over art. 16 van het Ontwerp Huish. Reglement, luidende:
Het afdelingsbestuur kan over de geldmiddelen der afdeling, genoemd in art. 5 harer statuten, beschikken voor het doen van uitgaven, vereischt voor den geregelden gang van zaken en voor de uitvoering van eenige bepaling in die statuten of van dit reglement.

In de jaarlijksche algemeene Vergadering der afdeling worden telkens voor het volgende jaar de begroting der uitgaven en de raming der inkomsten vastgesteld.

Andere uitgaven dan die bedoeld in het eerste

lid van dit artikel of uitgaven boven of buiten de door de algemeene vergadering der afdeling vastgestelde begrooting, mogen niet plaats vinden dan krachtens machtiging van het afdeelingbestuur, waartoe door minstens 2/3 van het wettig aantal bestuursleden moet zijn medegewerkt.

Een en ander is niet in overeenstemming met al. 3 van art. 16 van het H. R. van het Hoofdbestuur, luidende als volgt:

Art. 16. Het Hoofdbestuur kan over de geldmiddelen der vereeniging, voortspruitende uit contributiën, uit de geldelijke voordeelen in artikel 7 der statuten bedoeld, en uit renten van kapitalen beschikken, ter bestrijding van de kosten veroorzaakt door den dagelijkschen gang van zaken en door de uitvoering van eenige bepaling in statuten of huishoudelijk reglement.

In de jaarlijksche algemeene vergadering worden telkens voor het volgende jaar de grenzen vastgesteld, binnen welke de uitgaven zich mogen bewegen.

Andere uitgaven of uitgaven boven of buiten een door de algemeene vergadering vastgestelde begrooting mogen niet plaats vinden zonder uitdrukkelijke goedkeuring of bij dringende noodzakelijkheid, erkend door minstens twee-derde van het aantal hoofdbestuursleden, onder nadere bekrachtiging der algemeene vergadering.

11. Mededeeling betreffende propaganda, restaurant Laan v. Meerdervoort den Haag, vroegere geldleening en hetgeen verder ter tafel zal worden gebracht.

III. Den 17en Juni 1909 hadden in het lokaal der Vereeniging, Heulstraat 17, eenige besprekingen plaats tusschen het Dagelijksch Bestuur en verschillende daartoe uitgenoodigde leden van de Vereeniging, in zake het voornemen om uitvoering te geven aan het denkbeeld van de vorming van een informatiebureau voor opleiding tot verkrijging van

en plaatsing in betrekkingen in onze Indiën. (Verg. Kol. Weekblad dd. 20 Mei 1909 No. 20).

Deze besprekingen leidden tot het resultaat, dat de heeren Dr. H. Bliink en H. D. H. Bosboom, respectievelijk voorzitter en wnd.-secretaris van de Commissie tot verspreiding van populaire kennis omtrent Nederlandsch Oost- en West-Indië, nader zullen overwegen en van advies zullen dienen omtrent de wijze, waarop in deze de medewerking van Zijne Exc. den Minister van Koloniën moet worden gevraagd.

Voorts werd eene commissie samengesteld, die in het belang van eene regeematige werking van het informatiebureau, ten behoeve van belanghebbenden, zal optreden. De Secretaris van het Hoofdbestuur zal, als vertegenwoordigende dat bestuur, zitting nemen in die commissie en daarin worden bijgestaan door de heeren: C. J. Hasselman Koninginnegracht 85, J. L. H. Wattendorff, Laan van Meerdervoort 213, J. H. B. Oomen, van Galenstraat 2, terwijl nog eenige andere leden zullen worden aangezocht om deel uit te maken van die commissie.

IV. Ter kennisname van belangstellenden wordt gebracht, dat ten kantore Heulstraat 17 verkrijgbaar is: „De werkkring van den Controleur op Java”, lezing gehouden door A. J. H. Eijken, controleur bij het B.B. op Java en Madoera op 26 Maart 1909 in de Indologische Vereeniging te Leiden. Prijs f 0.40.

V. De Minister van Koloniën brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in 1909 voor twee studenten in de pharmacie aan de Nederl. Universiteiten de gelegenheid bestaat om, onder genot van een subsidie van f 4000, te worden opgeleid tot militair apotheker bij het leger in Ned.-Indië. Gegadigden zullen zich voor 1 Augustus e.k., bij gezegd request, hebben te wenden tot het Dept. van Koloniën.

De kapitaal rekening over het jaar 1908 sluit op 31 December met	f 4585.38
Op 31 December 1907 bedroeg dit cijfer	„ 4477.85 ⁵
Zoodat op ultimo December 1908 eene winst moest gemaakt zijn van	f 107.51 ⁵
Deze voordeelige afsluiting is echter schijnbaar. In de balans over 1908 komen voor:	
Inventaris meubilair	f 621.—
Van de afd. 's Gravenhage voor de overname van de restaurant, referentie aan de liquidatie-balans d.d. 31 Mei 1908	„ 291.75 ⁵
Totaal	f 912.75 ⁵

Het winstcijfer ad f 107.51⁵ hiermede verminderende, toont aan dat gedurende het jaar 1908, f 805.24 is verloren.

Verlies	f 805.—
Als oorzaken hiervan toonen in ronde cijfers aan:	
Uitgifte boekje N.-I. Bosboom en Habbema	f 125.—
idem boekje Zieleleven van den Inlander	„ 80.—
Toelage aan den uitgever van het Weekblad	„ 305.—
Personeele belasting	„ 127.—
Afname van het aantal leden, oninbare contributiën, enz.	„ 168.—
Als boven	f 805.—

In mindering hiervan zal vermoedelijk aan contributiën uit Ned. Oost-Indië van de jaren 1908 en 1909 f 800.— worden ontvangen, waardoor het verlies over het jaar 1908 ongeveer zal zijn gedekt, doch daar op baten als hierboven nader is omschreven volgende jaren niet kan worden gerekend is belangrijke stijging der inkomsten dan wel inkrimping der uitgaven dringend noodig.

De Penningmeester,
(w. g.) HARTING.

PERSKRONIEK.

INHOUD: De *Standaard* over de zaak Posno. — De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* over de havenwerken te Soerabaja. — Rhaden Mos Noto Soeroto in de *N. Rott. Crt.* over de defensie van Java met behulp van Javanen.

Het loont in deze weken van verkiezingsbedrijvigheid bijna de moeite niet de bladen in te kijken om de stof voor onze kroniek te vinden. De redacties hebben het veel te druk met het land van een wissel ongerang te redden, om zich veel aan de indische zaken gelgen te laten liggen. En laten wij hieraan toevoegen: de berichten uit Oost- en West-Indië gaven in den laatsten tijd ook weinig aandacht tot courantengeschrijf.

Zoo hier en daar hebben we echter nog vermelden in een hoekje gevonden, dat onze lezers misschien belang kan inboezemen. Zoo vond ons de *Standaard*, ondanks de besommeringen die het electoraal bedrijf medetracht, toch nog gelegenheid, eenige opmerkingen te maken over de zaak Posno.

„Dat de heer Posno”, zoo schrijft het blad van dr. Kuiper, „voor hooger rang niet in aanmerking kon komen, was een sloop naar formeel recht tot stand gekomen beslissing, waar niets tegen viel in te brengen. Geheel het debat trok zich dan ook alleen saam om deze ééne vraag, of zijn verplaatsing naar Salatiga correct was, zoolang het rapport van Generaal Grevers hem niet was medegedeeld, om zich daarop te verantwoorden.

Dit kwam alzoo neer op de vraag, of het Legerbestuur bij elke verplaatsing van een officier gehouden is de redenen, die daarvoor gelden, aan zijn beoordeeling te onderwerpen.

Niemand die dit kan staande houden. Het rapport van Generaal Grevers was een rapport over den toestand, waarin het garnizoen te Salatiga verkeerde. En nu het Legerbestuur, op grond van dit rapport, tot de conclusie kwam, dat het ongewenscht was den heer Posna aldaar als garnizoenscommandant te handhaven, was het plicht hem te verplaatsen.

Dit zou dan ook niet het minste bezwaar hebben opgeleverd, zoo hij majoor bij de infanterie ware geweest. Dan toch zou hij overgeplaatst zijn in een ander garnizoen, in gelijke positie, en er zou geen haan naar gekraaid hebben.

Maar het ongeluk wilde, dat hij majoor der cavalerie was, en dat onze cavalerie in de Oost zoo gering in aantal is, dat er geen ander commando van gelijken rang beschikbaar was.

Maar deze bijkomstigheid kon recht noch plicht wijzigen.

Het rapport van Generaal Grevers liep niet over den persoon van den heer Posno, maar was een zakelijk rapport over den toestand van het garnizoen. Dit verkortte in niets het recht van het Legerbestuur om den heer Posno te verplaatsen en noodzaakte plichtshalve om aan den bedenkelijken toestand van deze garnizoensplaats een einde te maken. Toch waren Minister en Kamer het er over eens,

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1908.

Baten.	Lasten.
Saldo van vorig jaar	Aan de redactie-commissie
Diverse inkomsten	Administratiekosten
Rente	Reis- en verblijfskosten
Indemniteiten	Huishuurgelden
Contributiën van de Afdelingen	Contributiën aan andere vereenigingen
Idem van de leden in adm. b.h. Hoofdbest.	Onkosten inning contributiën
Abonnementsgelden „Weekblad”	Diverse uitgaven
Terugbetaling van aandeelen der geldleening groot f 5000.—	Meubilair
Afrekening firma de Bas & Co. voor den verkoop van twee obligatiën	Drukwerken als: buitengewone uitgaven orgaan
	voor verdere propaganda
	gewone uitgaven
	Duinwaterleiding, gas en telefoon
	Onderhoudskosten
	Personeele belasting
	Toelagen aan den secr. en den penningm.
	Saldo voor 't volgend jaar
Totaal	Totaal

BALANS OP ULTIMO DECEMBER 1908.

Activa.	Passiva.
3 obligatiën n. w. schuld nom. f 3000. ad 92½ f 2775.—	Nog te betalen van de geldleening oorspronkelijk groot f 5000 waarvan terugbetaald f 2975.—
4 maanden rente van idem	Saldo kapitaal aanwezig op 31 Dec. 1908.
229 aandeelen „Boetan” nom. f 11450.— pro memorie.	
Rijkspostspaarbankboekje no. 55724.—	
Kasgelden	
Rijkspostspaarbankboekje no. 178 bestemd tot aflossing van ter inwisseling aangeboden aandeelen in de geldleening groot f 5000	
Kasgelden geldleening	
Nog te innen contributiën (taxatie)	
Inventaris meubilair	
Van de afdeling 's Gravenhage voor de overname van de restaurant	
Nog te innen huishuur van de afd. 's Gravenhage	
Totaal	Totaal

Aldus goedgekeurd in de Hoofdbestuursvergadering van den 10den April 1909.

Voor het Hoofdbestuur:

De secretaris: (w. g.) E. VAN ASSEN.

De president: (w. g.) BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

Overzicht van den stand der geldleening groot f 5000.— op den 31 December 1908.

ONTVANGSTEN.	UITGAVEN.
10 Maart 1908. Van den Bank voor Effecten en Wissel Zaken	Terugbetaald 119, één van de aandeelen ieder groot f 25.—, aan diverse aandeelhouders
7 Juli 1908. Volgens kassiers afrekening van de Algemeene Bankvereeniging	Saldo op ultimo December 1908 vide balans op de kas der verantwoording aan het Hoofdbestuur van het jaar 1908
Totaal	Totaal

's-GRAVENHAGE, 1 Januari 1909.

De Penningmeester van het Hoofdbestuur:
(w. g.) HARTING.

dat, al had de heer Posno geen formeel recht tot reclame, men beter zou gedaan hebben, zoo men zijn zaak op andere wijze had afgedaan.

Vandaar, dat met vrij groote meerderheid de conclusie der minderheid doorging, om den heer Posno z a k e l i j k schadeloos te stellen, door hem naar zijn rang op te nemen in den civielen dienst.

Zoo zal dan, aldus besluit het blad, nu ook geschieden, en schade althans zal de heer Posno niet lijden."

Voor dan heer Posno moet dit laatste aangenaam zijn te vernemen.

Over de havenplannen van Soerabaja sprekende, merkt de N. Rotterdamsche Courant o.m. op:

"Het gaat met de onderhanden zijnde werken aan de Kalimas voorloopig niet voorspoedig, zoodat het zich laat aanzien, dat het zeer geruimen tijd zal duren alvorens deze werken en de voorgenomen verbreding en uitdieping van het benedengedeelte der rivier zullen gereed zijn. De kosten zullen, ales bijeengenomen, niet veel beneden de 3 miljoen gulden blijven. Waar nu, blijkens de jongste mailberichten, de ontwerp-Indische begrooting voor 1910 een tekort van pl.m. 16 miljoen zou aanwijzen en waar voor andere openbare werken reeds groote bedragen zijn toegestaan of aangevraagd, zou ons een voorstel tot het uitvoeren van het steigerplan à 1½ miljoen niet gemotiveerd voorkomen, zoolang de onderhanden en in uitzicht gestelde werken niet zijn voltooid en zoolang de handel te Soerabaja niet het steigerplan, doch wèl uitvoering van plan C 3 verlangt. De organen van den handel behoeven zich o. i. voorloopig niet ongerust te maken, doch dit neemt niet weg, dat zij op dezelfde krachtige en o. i. overtuigende wijze zullen moeten voortgaan zijne belangen te bepleiten als dit de laatste jaren in woord en geschrift heeft plaats gehad. Wij beschouwen de voorgenomen verbreding van het benedengedeelte der Kalimas, waartegen de chef der 4e waterstaatsafdeeling aanvankelijk beslist gekant was, wel degelijk als een gevolg van de krachtige beoogen, door de Kamer van Koophandel en door de Handelsvereniging te Soerabaja tegen het weglaten dezer verbreding ingebracht. De mogelijkheid is o. i. niet uitgesloten, dat Soerabaja ten slotte ook het tweede gedeelte van plan C 3 zal zien uitgevoerd."

De heer Raden Mas Noto Soeroto, zoon van den broeder van het hoofd van het Pakoe Alamsche huis, een der te Leiden studeerende Javaansche jongelieden, heeft in de N. Rot. Crt. een artikel geschreven over de defensie van Java met behulp der Javanen.

Een bekend onderwerp dus, dat in de laatste jaren reeds vele pennen in beweging bracht. Het artikel van Raden Mas Noto Soeroto is te lang, om het hier in zijn geheel op te nemen. Volstaan wij daar om met de bedoeling van den schrijver weer te geven en zijn conclusie.

Het doel van dit schrijven, zegt hij, is niet om met de menschen, die over vakkennis beschikken, mede te spreken en technisch de zaak van de defensie te behandelen, waartoe ik natuurlijk als ontevogde niet in staat ben. Doch, daar het defensievraagstuk, althans wat Java betreft, naar mijn overtuiging innig met een nationaal-Javaansche zaak behoort verbonden te zijn, meen ik, dat het mij vermeld is over deze zaak mijn bescheiden opmerkingen te zeggen. Ik bepaal me dan ook tot de bespreking van de verdediging van Java, of liever van de hulp die de Javanen bij de verdediging van hun eiland aan de Nederlandsch-Indische Regeering zouden kunnen verstrekken en de voorwaarden, waardoor op die hulp zou kunnen gerekend worden. Meer in het bijzonder wil ik spreken over het Javaansche element in het Ned.-Indische leger."

Nadat hij hieromtrent breedvoerig zijn mening uiteengezet heeft, concludeert hij met de volgende opmerkingen:

"Het probleem van de defensie van Java door Javanen is ons gebleken niet alleen van militair, maar ook van politiek belang te zijn. De voorstanders van de geleidelijke verheffing van den Javanen in maatschappelijk en politiek opzicht zullen nog verder moeten gaan en zich verklaren voor de opneming in 't leger van Javanen in zoo'n grooten getale, als er aanbod is, totdat er sprake kan zijn van genoegzaam militairen stand in de Javaansche maatschappij.

Deze maatschappij zal dan, bij de gelijktijdige ontwikkeling der andere standen, tot de normale verhoudingen komen. Voor de aartsvreesachtigen en wantrouwenden zij opgemerkt, dat het beginsel van uitsluiting van den militairen stand op den duur

niet steekhoudend is. Evenals de andere standen moet ook de krijgsmansstand gevuld worden. Het is een eisch van den socialen groei van een volk. De militaire stand tot voorrecht van de overheerschende partijen te maken is reeds in strijd met het beginsel van hoogere eenheid, van opheffing van het begrip „overheersching." Wat voor nut is er, of de Nederlanders zich al druk maken voor de verdediging van de overheerschte landen, als zij niet over de minste hulp van de bevolking kunnen beschikken, als zij stuiten op lijdelijk verzet? Zouden de Nederlanders reeds tevreden zijn, als de bevolking zich onzijdig hield, of in het gunstige geval door een volksactie den vijand overlast zou aandoen? Maar dan ook pas als de indringer zich eenmaal in het land vastgenesteld heeft! Door velen wordt het verdedigen door Nederlanders alleen als hopeloos geacht. Licht het niet voor de hand om den vijand te bestrijden met het daartoe in de alereerste plaats aangewezen instrument: een leger, bestaande grotendeels uit Javanen? Daarom moet men het Javaansche volk, waar en wanneer het mogelijk is, in het hart prenten, dat de koloniale staatkunde om zijn bestwil wordt gevoerd, dat het zichzelf tot ondergang zou doemen, indien het in den zin had zich van de Nederlanders los te maken. Een legermacht, waar het Javaansche element sterk vertegenwoordigd is, toegerust met een diep nationaal bewustzijn, zal met beter kans op succes aan den vijand van buiten het hoofd kunnen bieden.

Ik eindig dan ook met de hoop uit te spreken, dat er meer aandacht moge geschonken worden aan de raadgevingen van deskundigen, wier conclusie ik gaarne tot de mijne maak, nl. deze, dat, door het grooter maken van de gelegenheid voor de Javanen tot deelneming in het militaire leven, hun belangstelling voor de vrijheid van hun land opgewekt en gaande gehouden wordt en het behoud der koloniën beter wordt gewaarborgd."

Uit de O.-I. Mail.

Een verblijvend verschijnsel.

De commissie voor de onderwijzersakte te Batavia kon, zoo lezen wij in het O n d e r w i j s, met noegen constateeren, dat dit jaar de candidaten voor de z.g. hulpakte voor het meerendeel degelijk onderlegd op het examen verschenen. Twee keer werd zelfs het hoogste predikaat — 10 (uitmuntend) — toegekend, één keer voor rekenen en eens voor geschiedenis; sinds menschenheugenis was dit niet gebeurd.

De meeste opleidingscursussen kunnen op een practisch succes bogen en het procent geslaagden — 61 — is zeer groot.

Hoe nuttig de werkring is van De Wite Krui-kolonie blijkt opnieuw uit de ondervolgende brieven, die wij, uit het door den heer E. van Emmerik geredigeerd blad van denzelfden naam, overnemen:

Geachte Heeren.

Bij mijn bezoek aan het ziekengeestic alhier, te Kedang Kopi, vlak bij de hoofdplaats Solo, trof het mij, dat tusschen vele met wonden overladen inlanders, een twaalfstal kinderen waren. Dit zijn kinderen, die als landloopers worden aangetroffen en daar worden opgesloten. Het is een treurig gezicht hen daar te zien tusschen die met vuile ziekten behoepte andere personen. Ik heb hen zooveel mogelijk doen afzonderen, maar dit geeft weinig, daar er eigenlijk niemand is, die zich iets van de kinderen aantrekt. De meesten zijn weezen, maar er zijn er ook bij, die nog hunne ouders hebben, die zich eigenlijk niets van hen aantrekken.

Beleefd kom ik U vragen of die kinderen niet in Uwe Kolonie kunnen worden opgenomen, en onder welke voorwaarden.

Gaarne ontving ik van U eenig bericht, dan kan ik de zaak met den Vorst alhier bespreken.

U bij voorbaat dankende, met beleefde groeten.

Hoogachtend,

Uw dw.,

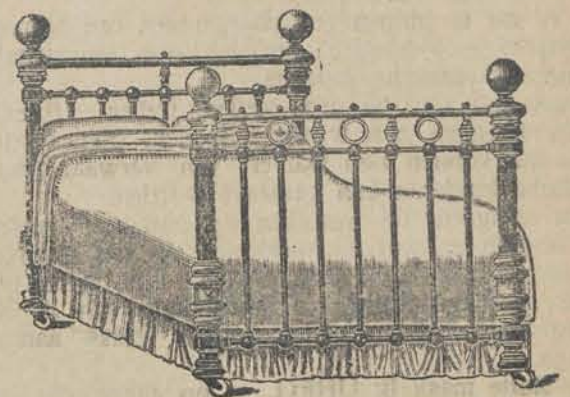
(w.g.) J. F. VAN WIJK,
resident van Solo.

Het antwoord luidde:

Met innige belangstelling las ik zoeven uw schrijven over het twaalfstal Javaansche kinderen in de ziekeninrichting ten uwent.

Zeer gaarne wenschen wij die kinderen hier te ontvangen, zonder eenige voorwaarden. Wij hebben in de laatste zeven jaren successievelijk duizenden van de armste verwaarloosden van elken leeftijd voor korteren of langeren tijd onder onze hoede en

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.
TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
— — GROOTE KEUZE — —
van af het beste tot het eenvoudigste.
MAGAZIJNEN GESLOTEN VAN half een TOT twee UUR.

Taxatie en Onderzoek.

TAXATIE van handelszaken en koopmansgoederen, bij zaakdeelname, koop en verkoop, brand- of waterschade; bij scheiding en erfenis.

**H. van Holk, Notarieel-
Accountant**
42 Gedempte Burgwal 42
DEN HAAG.

Accountants-onderzoek.

**„C”-School.
MUZIEK-ONDERWIJS**

Nieuwe Snel-methode om kinderen of volwassenen, alvorens zij een instrument gaan beoefenen, eerst aanschouwelijk de beginselen te leeren **1o. der muziek:** de notenleer, maatverdeling, tempo's, rusten, het nauwkeurig lezen uit de 3 sleutels, enz.; **2o. der techniek:** de pianotoetsen-kennis, viool- en dwarsfluitgrepen of die van 't koperen-instrument.

Compleet in 10 lessen.

Leuke Leermiddelen, Puzzle's, Zandfiguren. enz.

Lessen aan 't strand f2.50, aan huis f1.50, avondlessen f1.00, klas- of schoollessen f0.50 de persoon.

Schrijf een briefkaart aan de Directie van de „C”-SCHOOL, Ged. Burgwal 42, DEN HAAG. Spreekuur 's morg. 8—10. (Assistente gevraagd.)

zorg gehad zonder daarvoor eenige subsidie te ontvangen. Ons geloof, dat God zou voorzien, heeft ons nooit beschaamd.

Het spreekt echter van zelf, dat elke geldelijke tegemoetkoming ten behoeve dier kinderen dankbaar door ons zal worden aanvaard, vooral als het uit de kas van den Vorst komt.

D. V. zal ik binnen een paar weken een of meer lezingen te Solo houden, vergezeld van een twaalf-tal onzer Javaansche jongens.

Ik zou het zeer op prijs stellen, indien UHEG. een der lezingen zou willen bijwonen, ook omdat u dan zult kunnen zien wat er van verwaarloosde inlandsche kinderen kan gemaakt worden.

Daar hetgeen de kinderen op muzikaal gebied doen hooren en wat zij vertoonen volgens getuigenis van velen zeer interessant is, wil ik mij gaarne voor een lezing ter beschikking van Z. K. H. den Soesoehoenan stellen, indien zulks aange-naam is.

Ten slotte maak ik UHEG. er op attent, dat Javaansche kinderen in een nieuwe omgeving, hoe prettig die ook moge schijnen, in de eerste weken in den regel niet goed kunnen „kerassan.“ Mochten er in verband hiermede in den eersten tijd enkele drossen naar Solo, dan houd ik mij ter wille van de noodzakelijke tucht voor terugbrenging zeer sterk aanbevelen.

Met Zegenwensch,

Hoogachtend,

(w. g.) A. VAN EMMERIK.

Arme Indische Bond.

Naar aanleiding der jongste jaarvergadering van den Indischen Bond merkt het Bat. Nieuwsbl. o.m. op:

„De gelden der vereeniging, het bezit, is zoozeer ingeteerd, dat de penningmeester moest verklaren, dat men onder 30 Juni eigenlijk wel gevoegelijk kon sluiten met een totaal ledige kas.

Dat is, gelooven wij, een goede raad. Wij voor ons zien ook geen heil in het slepend houden van het bestaan der vereeniging door het verhoogen der contributie, gelijk is voorgesteld, en misschien wel ten koste van weder een aanzienlijk aantal leden zal worden doorgevoerd.

Hoewel wij sympathie genoeg hebben voor het doel van den Indischen Bond en medelijden met het chronisch lijden van deze vereeniging, zien wij er geen heil in dit bestaan te verlengen. Er zijn zoo grove fouten gemaakt, en er worden bij voortdurend zulke grove fouten gemaakt, dat er eigenlijk geen nieuwe opleving verwacht behoef te worden. De leden zijn er „bossen“ van bij voortdurend geld uit te geven aan adviseurs—G.G. broertjes, aan landbouwgepruts, en aan een niet-gereedigd bondsblad. „De leden zijn lamlingen“, werd gezegd ter vergadering. Daar is veel van aan, helaas, maar de elkander opvoegende besturen gaan eventueel vrij uit.

Er had van den aanvang af krachtige propaganda gemaakt moeten zijn door middel van een inspirerend, bezielend en levendig orgaan, gedrukt op een eigen drukkerij. Dat was het eerst noodige, maar men heeft nimmer begrepen, dat men de denkbeelden, die men zelf koestert, telkens en telkens weer moet instampen in de koppen, wanneer men eindelijk, na vermoeiend streven, eenig resultaat wil zien.

Het verhoogen van de contributie is ongeveer het slechtste lapmiddel, dat men thans nog kan toepassen, nu het apegapen van al deze jaren reeds schijnt te zijn overgegaan in de laatste stuiprekkingen.

Men make de lijdende af uit barmhartigheid!

Nieuwe onlusten ter Westkust.

Helaas bracht de jongste mail weer minder gunstige berichten uit de Padangsche Bovenlanden. De gouverneur van de Westkust van Sumatra seinde 21 Mei jl. van Padang naar de regering te Buitenzorg: „Op het bericht, dat er zich gewapend volk verzameld had in de nabijheid van een zoogenaamd heilig graf in Oelakan, is de assistent-resident van Priaman 's namiddags met een patrouille daarheen gegaan. Hij vond er een opgewonden bende van ongeveer zestig man met de blanke wapens in de hand. Zij bleken niet tot rede te brengen te zijn en weigerden eveneens de wapens neer te leggen.

Integendeel deden zij een aanval op de patrouille die vuur moest geven. Tot vijf maal toe werd de aanval herhaald, waarna de onruststokers vluchtten met achterlating van vijf en veertig dooden en gewonden.

Voor zoover bekend is geworden zijn het lieden van de Zeven Kota in Priaman geweest, vermoedelijk leerlingen van den leeraar in onkwetsbaarheid, Datoe Boedin, van de twaalf Kota en Loeboba-

soeng, die het vorige jaar reeds vergeefs door het bestuur werd gezocht, en die thans volgens de inlichtingen van de gewonde fanatici zelf gesneuveld is bij het heilige graf.

Zijn identiteit is echter nog niet vastgesteld.

Aan onze zijde werd door het vuur der patrouille gedood de panghoeloe kapala Pukate Hah en werden gewond twee soekoehoofden uit het gevolg van den assistent-resident.

Laat ons hopen, dat geen onlusten van ernstigen aard daar meer plaats mogen hebben.

Chineez in Ned.-Indië.

In de Oostasiatische Lloyd las het Nieuws v. d. Dag v. N.-I.:

„In de Chineesche pers verschijnen in den laatsten tijd artikelen, waarin het heet, dat de Hollandse Regeering van plan is, van de in Ned.-Indië gevestigde Chineez Hollanders te maken, ten einde ze van hun eigen vaderland te vervreemden.

Ieder, die ook maar een weinig op de hoogte is van de politiek der Hollanders tegenover de Chineez, moet dit al zeer onwaarschijnlijk toeschijnen. De Hollanders toonen in het algemeen weinig animo om Chineez te naturaliseeren. Daarvoor komen slechts in aanmerking zij, die eene Europeesche denkwijze zijn toegedaan, en zich materieel in goeden doen bevinden.

Uit ontvangen informaties van Batavia blijkt meer en meer, dat de berichten der Chineesche pers moeten beschouwd worden als een wensch, een verlangen der Chineez om met Europeanen te worden gelijkgesteld. Zij dringen hierop aan met het doel om voortaan niet meer voor de rechtbanken voor vreemde oosterlingen gebracht te worden.

Het schijnt wel, alsof de Regeering te Batavia bereid is aan sommige wenschen der Chineez tegemoet te komen, bijv. afschaffing van het gehate passenstelsel, doch wat eene algemeene gelijkstelling met Europeanen betreft, daartoe is men in Hollandse kringen niet geneigd.

Het zou wel interessant zijn om te vernemen, uit welke bron de Ost. As. Lloyd heeft geput, bij het vermelden van dit „bereid zijn om het passenstelsel af te schaffen.“

Voor zoover wij hier weten, is daar nog steeds geen sprake van“, besluit de redactie van het Nieuws v. d. Dag.

WAT DE INLANDER ZEGT.

In de Perniagaan bespreekt Poedijo satoto (= voortdurende wensch) de tegenwoordige beweging op Java. Volgens de geschiedenis, zegt hij, is Java reeds in 1596 door nederlanders onder Cornelis Houtman bezocht en in 1609 werd de eerste gouverneur-generaal aangesteld. Tevoren zijn de portugeezen daar geweest, zoodat men kan zeggen, dat de javanen meer dan drie eeuwen met europeanen in aanraking zijn geweest. Blijkens de onderzoekingen van deze laatste zouden de javanen niet behooren tot dezelfde rassen als de dajaks en papoeas, maar afstammen van het volk, dat het land bewoonde hetwelk in den tijd van Nabi Noeh (Noach) verzonken is. Schrijver bedoelt klaarblijkelijk het legendarische land Atlantis). Het hindoerijk Madjapahit was uitgestrekt en omvatte, behalve Java, een deel van Sumatra, Borneo en Celebes. In dien tijd was men ook reeds beschaafd; de tempels uit dat tijdperk bewijzen, dat beeldhouw- en bouwkunst goed beoefend werden. Uit de wajangverhalen en de oude geschriften weten wij, dat de godsdienst toen op een hoogen trap van ontwikkeling stond. In Ned. Oost-Indië hebben alléén de javanen een eigen letterschrift; de overige volken hebben dat van de arabieren of nederlanders overgenomen. (De schrijver vergeet, dat ook de Bataks, de Makassaren en Boegineezen een eigen letterschrift bezitten). Waren wij maar in den tijd van Madjapahit met europeanen in aanraking geweest, dan zouden wij thans wellicht geheel anders zijn, roept hij uit. Van het oogenblik af, dat Raden Patah over Java regeerde, zijn wij in onze ontwikkeling stil blijven staan*). Wanneer wij nagaan, dat wij reeds zoo lang onder europeeschen invloed staan, kunnen wij niet zeggen, dat er veel vooruitgang is waar te nemen. Integendeel, wij zijn moreel achteruit ge-

*) De schrijver betreurt hier blijkbaar de invoering van het mohammedanisme. Volgens de min of meer legendarische geschiedenis van Java zou het hindoerijk Madjapahit onder Brawidaja, opvolger van Angkawidjaja, zijn ingestort, tengevolge van het optreden van Raden Patah, die de zoon zou zijn geweest van een vrouw van Angkawidjaja, door dezen verstooten en zwanger naar zijn stedehouder te Palembang gezonden. Raden Patah werd mohammedaan en huwde een dochter van Soenan Ngampèl, een der walij, vereenigde zich met een achttal geloofsgenooten. bracht Madjapahit ten val en stichtte het rijk van Demak.

gaan. Wel hebben wij allerlei spelen geleerd: het kaartspel, biljarten, dammen, domino- en schaakspel, voetbal en lawntennis, tjapdjiki (= het twaalfkaartenspel, de chineesche roulette), het spelen met dobbelsteenen, enz. Wij hebben met allerlei soorten van sterken drank kennis gemaakt, terwijl wij vroeger slechts palmwijn (toewak of legèn) hadden; wij hebben de eenvoudige nationale spijzen verwisseld tegen de kostbare europeesche, chineesche en arabische schotels. Terwijl de jonge mannen en jonge meisjes eertijds pas op den leeftijd van 20 tot 22 en 19 tot 21 jaren huwden, trouwt men tegenwoordig reeds op een leeftijd van 14, 15, 16 en 17 jaren. Schending van de huwelijksrouw is niet zeldzaam. Bijeenkomsten, welke niet passend, ja, verderfelijk voor vrouwen zijn — vroeger onbekend — komen thans bij de javanen voor. Voorts heeft men zich vertrouwd gemaakt met het bespelen van verschillende muziekinstrumenten; het gamelan orkest, de viool, de handtrommel, de piano, enz. Ook in het leven op grooten voet is de javaan vooruitgegaan; dat heeft hij van de europeanen en andere vreemdelingen afgekeken!

Maar, zegt schrijver geruststellend, ook in het goede mogen wij wel op eenigen vooruitgang wijzen. Men heeft nu immers javaansche machinisten, stokers, koesiraautomobiel (chauffeurs) letterzetters, boekbinders, rijwielreparateurs, horlogemakers, enz. Talrijk zijn ook de personen, die het nederlandsch kennen, die inlandsche arts, chemiker en landbouwkundige zijn geworden. Enkelen zijn in het bezit van het diploma voor het grootambtenaarsexamen, een paar hebben het europeesche artsexamen aan een nederlandsche universiteit afgelegd.

Schrijver betreurt echter den achteruitgang in de studie der javaansche taal, der wajangliteratuur en der kennis van vroegere zeden en gebruiken*).

De oudste vereenigingen, vervolgt schrijver, waren inlandsche societeiten. Eerst voor kort heeft men werkelijk nuttige vereenigingen opgericht, zooals een „Studiefonds voor leerlingen aan de opleidingscholen“, Boedi Oetomo, de „Handelsvereenigingen Poerwotjarito en Mardi Oetomo, vereenigingen om bij sterfgevallen hulp en ondersteuning te verleen, enz.

Hoewel die vereenigingen op een streven naar eensgezindheid wijzen, zijn er daarbij toch nog enkele verschijnselen waar te nemen, welke aan afscheiding doen denken, zooals de naast Boedi Oetomo opgerichte Regentenvereeniging; de afdeling Bandoeng van eerstgenoemde vereeniging is gesplitst in een afdeling voor javanen en een voor soendaneezen; Poerwotjarito en Mardi Oetomo hebben precies hetzelfde doel en zijn op dezelfde plaats gevestigd. Vergeet niet. Heeren, roept schrijver uit, dat eensgezindheid krachtig maakt.

Al wordt het aantal Inl. scholen grooter, vervolgt hij, Indië zal nog in lang geen Academie rijk zijn; ook zijn er nog geen europeesche scholen voor inboorlingen (in den trant als de europeesch-chineesche school). Schrijver komt tot het besluit, dat, ondanks de aanraking met europeanen, gedurende méér dan driehonderd jaren er nog veel meer geheel onontwikkeld dan ontwikkeld zijn, terwijl de bevolking meer overdreven royale dan zuinige menschen telt, zoo ook dat er onontwikkelde javanen zijn, die geen javaansch kunnen lezen en schrijven, en dat zoodoende de goede, oude javaansche zeden en gewoonten verdwijnen.

De lezers van dit Weekblad zullen zich herinneren, dat tegen Raden Mas Tirta Adisoerjo, hoofdredacteur der Medan Prijaji door den Aspirant-Controleur van Poerworedjo een aanklacht is ingediend, wegens het schrijven van een artikel in dat tijdschrift naar aanleiding van de verkiezing van een nieuw hoofd in de desa Bapangan (district Tjangkep, afdeling Poerworedjo, residentie Kedoe), welk artikel beleedigend zoude zijn voor genoemden europeeschen ambtenaar. Volgens de Pantjaran Warta meende de officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia, dat er termen waren om den aangeklaagde crimineel te vervolgen, en stelde hij aan die rechtbank voor, daartoe over te gaan. De Raad van Justitie was het daarmede echter niet eens en ontsloeg hem van rechtsvervolging, welke beslissing door het Hooggerechtshof van Ned.-Indië is bekrachtigd. Niet alléén de Pantjaran Warta, waarvan de heer Tirta Adisoerjo mederedac-

*) Deze klacht is niet ongegrond. In vroegere jaren had men aan de hoven van Soerakarta en Ngajogjakarta abdaldalem, die den titel voerden van poedjonggo, met een wedono poedjonggo aan het hoofd. Het waren hofdichters, geletterden en geschiedschrijvers (een soort poet laureate). De meest bekende onder hen waren Raden Ngabèhi Ronggo warsito Josodipoero I, II en III (vader, zoon en kleinzoon), namen die in de javaansche literatuur een even goeden klank hebben als bij ons bijv. Vondel.

teur is, maar ook de Perniagaan en de Pemberita Betawi, twee concurrerende bladen, zijn met dezen afloop hoogelijk ingenomen en wenschen hem daarmee geluk. Thans heeft hij op zijne beurt den Aspirant-Controleur van Poerworedjo aangeklaagd, omdat deze aan een der lieden van de desa Bapangan ten aanhoore van tal van personen, op een openbare plaats, de vraag had gedaan: hoeveel geld hij aan R. M. Tirta Adisoerjo voor diens hulp en tusschenkomst had gegeven? Deze vraag vindt de betrokkene beleedigend voor een journalist, die met die tusschenkomst, door hem belangeloos verleend, niet anders dan zijn plicht gedaan had. Zooals bekend is, hebben de inwoners van Bapangan R. M. Tirta Adisoerjo schriftelijk verklaard, dat, indien hij tot een geldboete mocht worden veroordeeld, zij die gezamenlijk zouden dragen. Met het oog op dit humane aanbod zegt hij dan ook in de Pantjaran Warta: „Geluk gewenscht zij u, lieden van Bapangan, thans weet gij, dat gij geen geld bijeen hebt te brengen om mijne boete te betalen, noch moeite te doen om een verzoekschrift aan Z.E. den Gouverneur-Generaal aan te bieden. Ook al ware ik veroordeeld, zoo hadt gij dit toch niet behoeven te doen, want om de partij van mijne verdrukte rasgenooten op te nemen, ben ik bereid de zwaarste straf te ondergaan, bied ik mijn lichaam ten offer aan (mengorbankan diri kita; arabisch khorban = offerande).

Deze oogenschijnlijk onbeduidende zaak zal goede gevolgen hebben en er zeker toe medewerken, dat de verongelijkte Kromo's en Tjitro's in de toekomst niet naar de procureurs-bamboe, die vampiers van het binnenland, zullen loopen, maar zich wenden tot de inlandsche pers, tot den journalist, die tot hun eigen ras behoort, vooral wanneer zij weten, dat deze een afstammeling is van een Ario Djipang, den javaanschen Bayard, le chevalier sans peur ni reproche, van een Samber Njowo, den indischen La Tour d'Auvergne, bijgenaamd le premier grenadier de France.

WAT DE CHINEES VERTELT.

April, zegt de Sinar Borneo in hare rubriek Sana sini (= Van hier en ginds) is in zoo-

FEUILLETON.

Het hoogste Liefde-offer. *)

Ofschoon Robinson alom bekend stond als de gastvrijheid zelve, bezocht hij zeldzaam feesten noch partijen. De dames der plaats hielden zich allen op een afstand. Arabella stond bij haar te boek als een vreemd meisje, dat het gezelschap van andere jonge dames meed en iederen dag paard ging rijden met een of meer heeren. In werkelijkheid echter verlangde Arabella zeer dikwijls naar den omgang met vriendinnetjes uit hare schooljaren, en naar de moederlijke raadgevingen van de zachte, ernstige nonnetjes wier onderwijs zij vroeger genoot. Maar haar vaders wensch was voor haar wet; hij hield haar liefst voor zichzelf alleen, en zij achtte het haar eerste plicht hem het leven zoo aangenaam mogelijk te maken, dezen eenzamen ouden man, die haar liefhad als het licht zijner oogen. Daarenboven was Arabella door hare levenswijze eenigszins terughoudend van aard geworden en had zij weinig aanrakingspunten met de Engelsche dames in deze omgeving. Zij had een eenvoudig kinderlijk geloof, was niet bijzonder bekwaam of handig, maar hield zeer veel van muziek, vooral van zang. Onder het rijden of wandelen, en dikwijls terwijl zij haar kleine huiselijke plichten vervulde, zong zij met haar zuiver, zacht stemmetje de melodieuze liefdeszangen van haar geboorteland of de gewijde kerkliederen, die zij als kind in het klooster had gehoord.

Op zekeren dag kwam het groote keerpunt in haar leven, toen zij Kolonel John L. leerde kennen. Hij was een knap, ontwikkeld man, altijd eenigszins kortaf in zijn spreken; meestal lag er een droeve trek op zijn gelaat en maakte hij dikwijls satirieke opmerkingen. Terwijl de meeste ongetrouwde heeren daar ter plaatse veel uitgingen, bleef hij bijna altijd thuis. De dames vonden hem zeer „interessant” juist omdat hij zoo stil en ingetogen leefde. Zijn kameraden noemden hem „onhebbelijk”, en ook bij zijn ondergeschikten stond hij niet erg goed aangeschreven.

Niemand maakte ooit gekheid met hem, omdat

verre voor Bandjermasin belangrijk geweest, dat haar in deze maand een europeesch-chineesche school is geschonken, waarvan de opening op 1 Juli a.s. zal plaats hebben. De oprichting dezer school heeft menigen chinees verblijd, omdat zijne kinderen thans ook gelegenheid hebben nederlandsch te leeren. Met het openen van dergelijke onderwijsinrichtingen op tal van plaatsen heeft het Ned.-Indische Gouvernement een bewijs van rechtvaardigheid en welwillendheid jegens de chineesche emigranten gegeven, welke men op prijs zal stellen, mits die scholen niet dienen om te concurreren met de Tjong Hoa Hwe Koan-scholen, welke met moeite en belangrijke kosten vanwege de chineesche gemeenten tot stand zijn gekomen. Men hoopt dan ook van ganscher harte, dat het doel van de oprichting der europeesch-chineesche scholen is om de kennis van het Nederlandsch onder de Tjong Hoas te bevorderen en daardoor hunne trouw aan de nederlandsche driekleur aan te wakkeren. Jammer, roept schrijver uit, duizend maal jammer, dat het Ned.-Indische Gouvernement met zijn europeesch-chineesche school achteraan, eigenlijk te laat is gekomen. Had men zulks maar eerder gedaan, voor de oprichting der Tjong Hoa Hwe Koan-scholen. Thans hebben de chineezers reeds zelf scholen opgericht om hunne eigene taal te leeren, indachtig aan het spreekwoord: „wie zijne taal kent, heeft zijne natie lief.” Dit is een gevolg van de weifelende houding van het Gouvernement, dat zich niet gehaast heeft met aan de chineezers scholen te geven. De ideeën der chineezers zijn intusschen veranderd. Als bewijs hiervan geeft schrijver een gesprek terug tusschen twee chineezers, die hij K. en G. noemt. K. vraagt aan G., of deze van plan is zijne kinderen naar de europeesch-chineesche school te zenden welke op 1 Juli geopend zal worden. Neen, antwoordt G., ik heb mijne kinderen reeds op de Tjong Hoa Hwe Koan-school gedaan en gij, wat denkt gij te doen? K. daarentegen is wel van plan zijne kinderen op die school te plaatsen. Op de vraag van G., waarom hij zulks wilde doen, verklaarde K., dat men aan het Tjing Im (of Koan Oa, het mandarijn-chineesch) in Indië niets heeft. Al kende men die taal, zou men hier toch geen betrekking kunnen krijgen, daar de handel zich daarvan niet bedient. Meer profijt zal men daaren-

men algemeen meende, dat hij een onaangenaam humeur had. Hij deed uitstekend zijn plicht, was buitengewoon edelmoedig, hield veel van kaartspelen, maar was/buitengewoon matig in het drinken. Het was algemeen bekend, dat zijn huwelijk zeer ongelukkig was geweest. Evenals meermalen bij dergelijke stille naturen het geval is, was hij op zeer jeugdigen leeftijd smoorlijk verlied geworden op eene jonge weduwe, de dochter van een vriend van zijn vader. Men beschouwde hem toen algemeen als een goede partij, zoodat de jonge vrouw hem op allerlei wijzen tot intimiteit aanmoedigde. Om haarentwille brouilleerde hij zich met zijn vader en trouwde, in de vaste overtuiging, dat hij den hoogsten prijs in de huwelijksloterij had getrokken. Maar helaas, hij zag zich al zeer spoedig teleurgesteld. Zijne vrouw bleek coquet, oppervlakkig en dom te zijn en hij, prikkelbaar en jaloersch van aard, gevoelde zich hoe langer hoe ongelukkiger, tot hij ten slotte uit wanhoop besloot haar te verlaten en overplaatsing naar Indië te vragen, in de hoop, dat zij dan echtscheiding zou eischen. Maar zij zeide hem, dat zij daaraan niet dacht, dat dit plan haar integendeel zeer toelachte, omdat zij nu vrij zou zijn in haar handelingen en de wereld door zijn weggaan hem zou veroordeelen en haar zou vrijspreken.

En zodoende was hij nu al vijftien jaar in Indië, maar hij had zich nog nooit in iets kunnen onderscheiden, hoewel hem niets liever zou zijn, dan den dood op het slagveld te vinden, na deze bittere teleurstelling in zijn leven. Het scheen zijn lot te moeten zijn: niet begrepen, steeds miskend te worden. Hij kon nu eenmaal niet zorgeloos of lucht hartig zijn, zooals anderen, zijn verdriet niet in zich opkroppen en ondanks alles een vroolijk gezicht zetten; en evenmin zich afleiding verschaffen zooals anderen, die onder dezelfde omstandigheden verkeerden, dit deden. Hij had nu eenmaal een stillen gesloten karakter. De bijzonderheden van zijn vroeger leven waren weinig bekend, maar iedereen vermoedde toch, dat er een herinnering in hem voortleefde, die hem noopte het gezelschap van vrouwen te vermijden, wijl hij reden had haar allen als trouweloos te beschouwen.

Toevallig maakte hij kennis met Arabella. Paarden waren de eenige levende wezens, waarin hij belang stelde en zodoende kwam hij al spoedig

tegen van het Nederlandsch trekken. G. houdt zijn rasgenoot voor oogen, dat hij het niet aan het rechte eind heeft; men moet zijne eigene taal kennen en de meeste chineezers kennen geen chineesch. Het is leelijk van hen, dat zij niets om hunne nationaliteit geven. Gij onder anderen wilt het door uwe rasgenooten gegeven onderwijs negeeren en uwe kinderen een vreemde school laten bezoeken. Daarbij zegt gij, dat, wanneer zij nederlandsch kennen, zij gemakkelijker een betrekking zullen krijgen. Dit is in zooverre waar, dat zij klerk kunnen worden. Koester geen al te groote verwachtingen, maar stel u tevreden, wanneer zij concurreren mogen met menadoneezen, die nederlandsch kennen, die naar alle richtingen trekken om een baantje met een maandelijksch salaris van f 40 of minder machtig te worden. Behalve dat het Tjing Im onze eigene taal is, vervolgt G., kan het ons wel degelijk te pas komen. Hebt gij dan niet gehoord, vraagt hij, dat de indo-chineezers in hun stamland ook staatsambten kunnen bekleden? Is dat niet beter dan klerkje te spelen of een lotgenoot van den armen menadonees te blijven?

Van Vreemde Koloniën.

Zuidwest-Afrika.

Bijzondere aandacht werd blijkens de ingekomen voorstellen aan Duitsch Zuidwest-Afrika gewijd, welks oestemming naar men weet is eene deutsche nederzetting te worden, zoodat daar ook voor de reeds aanwezige deutsche kolonisten een begin is gemaakt met de invoering van zelfbestuur. Een bataviaasch blad, dat blijkbaar niet weet, dat de opstand in Zuidwest-Afrika uitsluitend uitging van de inboorlingen, Herrero's en Hottentotten, haalde die invoering in een „nauw onderworpen land” nog wel aan als voorbeeld van deutsche koloniale vrijzinnige politiek. Het weet blijkbaar ook niet, dat die vrijzinnigheid zich uitsluitend tot de deutsche kolonisten bepaalde, die met de wapens in de hand den opstand mede hielpen bedwingen, waardoor velen hunner hooven verloren gingen en al hunne bezittingen gevaar liepen evenals hun leven, terwijl den onderworpenen al hun bezit ontnomen werd en slechts de kans gelaten om door den arbeid op

in aanraking met Arabella's vader, en ofschoon hij in den beginne niet een van de drukke bezoekers van diens huis was, zag hij Arabella toch meermalen, wanneer zij met haar vader en hem een ritje maakte, en onwillekeurig bewonderde hij haar uitstekende rijkunst, haar gracieus, veerkrachtig figuurtje, haar altijd opgewekt humeur, en zij op haar beurt droeg hem achting toe voor zijn verstandige, bedaarde manieren; met vrouwelijke intuïtie vermoedde zij, dat achter deze uiterlijke kalmte een gevoelige, harts-tochtelijke natuur verborgen was. Zijn blond uiterlijk viel bijzonder in haar smaak, en zonder dat zij wat men noemt „verliefd” was, gevoelde zij zich toch altijd tot hem aangetrokken.

Op een morgen, toen zij in den tuin bezig en haar vader niet thuis was, kwam hij het erf op loopen.

„Houdt u van tuinieren?” vroeg hij, om wat te zeggen; „men ziet hier zoo zelden dames in den tuin bezig; zij denken hier meestal alleen aan toilet maken en uitgaan.

Arabella, die zijn satiriekken toon nog niet kende, antwoordde vroolijk: „Gelukkig ken ik zulke dames niet. Mijn toilet en mijn uitgangen vereischen niet veel zorg, maar mijn bloemen wel. Kijk eens, zijn dit geen mooie jasmijnen?” riep zij met glinsterende oogen in kinderlijke vreugde uit; „ze herinneren mij altijd aan mijn prettig kloosterschoolleven en aan die lieve zuster Angelica, die wij altijd „Jasmintje” noemden. Wij gaven alle nonnen bloemennamen. U ziet, ik wil trachten deze jasmijnen en rozen over het hekwerk te doen klimmen; zal dat niet een prachtig gezicht zijn, en heerlijk om daaronder te zitten, sturende naar de zee, vooral bij zonsondergang. Ik ben van plan het volgend jaar randen van passiebloemen te zaaien om het geheele latwerk aan de voorzijde te bedekken.”

Zoo praatte zij maar vroolijk door, en hij scherpte zijn geheugen om haar voor een en ander goeden raad te kunnen geven. Daarna nam zij hem mede om naar haar vogels te zien, die in mooie kooien in de voorgalerij gingen. De stilzwijgende man volgde haar overal en begon werkelijk ook een zweem van belangstelling voor haar lievelingen te gevoelen. Maar toch vroeg hij zich af, of zij een volleerde coquette, dan wel het eenvoudige meisje was, dat zij hem thans toescheen te zijn.

(Wordt vervolgd.)

*) Uit het Engelsch-Indische tijdschrift East and West van H. E. Meyr.

duitsche hoeven en ondernemingen voor hun levensonderhoud te kunnen zorgen. Het is somwijlen bepaald koddig op te merken, hoe sommigen vergelijkingen trekken zonder eenige notie te hebben van de te vergelijken zaken.

Maar in Sud-West is dan een begin gemaakt met de invoering van zelfbestuur voor het duitsch gedeelte der bevolking. De mate van het verleende zelfbestuur voldoet daar echter niet, en de kolonisten klagen steen en been. Die klachten vonden een willig gehoor in de Deutsche Kolonial Gesellschaft, wensch te kennen te geven, dat, indien de regering maar de afdeling Berlijn stelde toch voor, den tegemoet zou zijn gekomen aan de billijke wenschen der kolonisten, dezen zelven zouden medewerken om een spoedige uitbreiding van het zelfbestuur mogelijk te maken.

Met al dat critiseeren moest het dan maar uit zijn, meende een der sprekers. Ook met dat zenden van telegrammetjes, waarop dan van Berlijn uit werd geageerd. Het zwaartepunt van de bestuursmaatregelen behoorde in de kolonie zelve te liggen.

INGEZONDEN.

Heelsum, 16 Juni 1909.

Geachte Redactie.

In de laatste aflevering van „Het Koloniaal Weekblad (no. 23) vertelt de heer E. van Assen het een en ander omtrent het honinggewin bij de Dajaks in de Doesoelanden (distrikten Midden- en Boven-Doesoen) van de Residentie Zuidoost- en Oostafdeeling van Borneo.

Het moge mij vergund zijn, naar aanleiding van die mededeelingen, een paar opmerkingen te maken. Het is geen kritiek, heelemaal niet; de betiteling „korte aanvulling” zoude reeds meer zijn dan het bescheiden stameien van een amateur-ijmker op het in vele opzichten nog zoo duister gebied der bijenkultuur, verdient.

De heer van Assen dan zegt, dat de Dajak de bijennesten bij donkere maan pukt, na ze eerst met een rookende toorts te hebben bestreken. „Hebben de bijen — aldus de schrijver — hunne nesten verlaten, dan worden deze middels het handschopje van den boom losgemaakt.”

Was het maar waar, dat de bijen na die bestrijking den korf verlaten! Overdag zouden de bijen misschien het vlieggat van den berooken korf vinden, maar 's avonds kruipt niet één bij naar buiten. Bovendien vliegt een bij nooit des avonds. Zij, die uitstekend in een donkeren korf werkt, kan, zonderling genoeg, in het donker niet vliegen. Ook vliegt een bij, alleen of met haar korfgenoeten nooit weg, zoolang de koningin niet medegaat, en zuke nachtelijke evolutiën voert een bijenkoningin nooit uit, ook niet als zij in levensgevaar verkeert. Een Sardanapalus gelijk sterft ze liever den vuurdood te midden van haar vrouwelijke omgeving. Zij zou trouwens 's avonds het vlieggat ook niet kunnen vinden.

Indien de Dajak dan ook bij zijn honingrooverijen zingt: Bersisih galoh, — hetgeen volgens den heer van Assen beteekent: Vlieg weg, moeder van de bij, — is dit niet veel meer dan een oratorische wending in dajaksch idioom. Want de waarheid zal het wel zijn, dat we hier te doen hebben met een soort koppensnellerij op groote schaal. De bijen worden met de toorts, die niet alleen rookt, maar volgens de aantekening bij het gezang, ook wel degelijk vlamt, eenvoudig verstikt en verbrand!.....

Dit is niets verbaazends of specifiek dajaks. Immers, die liefelijke dajaksche neiging komt ook veel voor bij onzen collega-kiezer, den ijmker. Als deze soms zeer vrome ziel de honig zijner bijen verkocht of opgegeten heeft, en een of meer van zijn korven verzamelen in de volgende maanden niet genoeg, zoodat zij z. i. den winter niet zullen doorkomen, dan voedert hij niet bij, maar zwavelt de dieren eenvoudig dood. Hij eet vervolgens de achtergelaten honing in zelfgenoegzame antifitiesestemming op, daarbij geheel vergetende, dat, waar volgens de laatste christelijke opvatting, zijn stembillet een hem door God toebetrouwd pand is, zijn bijenkorf tot hem zeker in eene niet minder hemelsche verhouding staat.

Dan vertelt de heer van Assen ons, dat, naar gelang van den tijd, waarin de bijen hare nesten bouwen, in de zoogenaamde bijenboomen, men haar in 4 soorten verdeelt. Het is jammer, dat de geachte schrijver niet eene vertaling geeft van de vier bedoelde dajaksche benamingen (het Dajaksch toch is voor mij een der vele talen, welke ik nog zoude kunnen leeren), want dan zoude ongetwijfeld blijken, dat men hier met minder soorten te doen heeft dan wel met een en dezelfde bijensoort, doch door

den Dajak verschillend genoemd, naar gelang van haar zwermtijd.

Ik durf haast voor zeker te beweren, dat het geen 4 soorten kunnen zijn. Die onmogelijkheid vloeit voort uit de wijze van doen van de bijenkoningin.

Zoals bekend, is in elke bijenwoning slechts één koningin; twee of meer bijenkoninginnen in één afgesloten ruimte verdragen elkaar niet; zij bevechten elkander en scheiden niet uit, voordat een harer zegevierend, schoon vreeselijk gehavend, uit den strijd te voorschijn komt.

De bijenkoningin wordt, zoo is de tegenwoordige stand der leer, slechts éénmaal in haar leven bevrucht, om dan verder voortdurend eieren te leggen; veel, als er veel honinggewin is, weinig, als de oogst slecht is. Ook de ouderdom der koningin is op haar eierleggen van invloed. Trouwens, een koningin van 3 jaar is al op haar retour.

Wanneer nu de bijen, wat men met een ijmkersterm noemt, zwermelustig worden, bouwen zij in hare woning koninginnecellen, waaruit na eenigen tijd jonge koninginnen kruipen. Tegen dat deze jeugdige vorstentelgen te voorschijn komen, trekt, in normale omstandigheden, de oude koningin er voorzichtigheidshalve tusschen uit, gevolgd door het grootste deel der vliegbijen. Dit doet zij om elders eene nieuwe kolonie te stichten, ten minste als de zwerm onderweg niet verongelukt. Maar in het milde Indische klimaat zal dit verongelukken vermoedelijk niet dikwijls gebeuren. Dan is het de beurt van de jonge koninginnen, die vervolgens alle op één na wegtrekken, ieder harer gevolgd door een klein aantal bijen, want veel vliegbijen zijn na den eersten uittocht niet meer voorhanden. De achtergebleven koningin zet de vroegere affaire op den ouden voet voort, na eerst even uitgevlogen te zijn. Op die eerste uitvlucht wordt zij gevolgd door talloze hofmakers, darren (mannetjes) uit eigen en omhijgende woningen. Alle willen de honderdduizend uit de loterij hebben. De koningin vliegt al hooger en hooger. Eindelijk kiest zij een dar uit en ver buiten het bereik van een proces-verbaal pleegt deze minderjarige van enkele dagen met hem onzedelijke handelingen. Na dit hemelruimschandaal keert de koningin ten spoedigste naar hare woning terug, om daar hare zonde te boeten met een verder eierlegend leven. Haar volgende uitvlucht is haar eerste zwermtocht.

Als we het bovenstaande voor oogen houden, dan is het duidelijk waarom in een bepaalde streek geen scherp gescheiden bijensoorten kunnen bestaan. De bevruchtigswijze der koningin moet alle soorten — zoo die al bestaan hebben — in den loop der eeuwen tot één soort hebben teruggebracht. Het wordt dan tevens helder, dat het op vaste tijdstippen wegvliegen en wederkeeren van bijen in de zoogenaamde bijenboomen van Borneo niets anders zijn kan dan haar zwermen. In Nederland heit dit zwermen plaats in de maanden Mei of Juni, naar gelang van de weersgesteldheid. In Indië, waar alles op groter en royaler wijze plaats grijpt, wordt er, als de opgaven van den heer van Assen juist zijn, door de Borneosche bijen blijkbaar 4 maal per jaar gezwerm, hetgeen met het oog op het gunstige klimaat zeer goed mogelijk is.

Als het geen zwermen waren, die op vaste tijdstippen wegvliegen en zwermen, die in den ontbreek wederneerstreken, met andere woorden als er geen jonge koninginnen achterbleven, die een nieuwe bijenkolonie doen ontstaan, zou de Dajak het tijdstip van wegvliegen kunnen afwachten voor zijn honingroof en niet rekening behoeven te houden met donkere maan, mede te nemen een toorts, te zingen, en al die poespas meer uit te halen; hij zou overdag zonder eenig gevaar de achtergebleven korven kunnen plukken.

Ook zou de Dajak wel geen onderscheiding in de benaming maken, als het niet gold bijen, die uit zichzelf wegvlogen op vaste tijdstippen, dat wil zeggen zwermen.

In verband met het zwermen is de bewering, dat de bijen naar de bergen trekken zeer zeker een onjuist dajaksch volksgeloof. Bijen trekken niet naar bepaalde gedeelten zooals Eskimo's en Zwitsersche herders; zij zwermen, zonder meer, en waar de zwerm nederstrijkt wordt een nieuwe kolonie begonnen. Zwermen strijken nooit zoo erg ver van de moederkorf neer, want de koningin, die het vliegen geheel ontwend is kan het niet zoo heel ver brengen.

Het zwermen der bijen, de wanhoop vaak der ijmkers, is intusschen in het land der Dajaks een zegen, want als er geen zwermen afgingen, zouden door die periodieke brand- en verstikkingssteenen de Borneosche bijen tegenwoordig in één adem genoemd worden met Mammouthen, Mastodons en dergelijk antiek.

U voor de opname dank zeggend, achtend,
Uw dienstw. dienaar

DE KOCK.

Oost- en West-Indisch litteratuur-overzicht.

Bandera Wolanda.

In No. 32 van dit Maleisch-Nederlandsche tijdschrift (uitgave van N. J. Boon en voortzetting van de bekende Bintang Hindia) is eene bijdrage opgevoerd waarvoor hier even de aandacht wordt gevraagd.

Het artikel is ondertekend „Noto Soeroto” en handelt over: „Iets over de kennis van den doorsnee-Hollander omtrent Indië en Indische toestanden.” De schrijver zegt uit eigen ervaring te kunnen mededeelen, dat over het algemeen de kennis van den doorsnee-Hollander omtrent Indië heel minnig is. Hij vertelt dan verder: „De burgerman” (een vaag begrip, door den schrijver niet nader gedefinieerd, wat jammer is, omdat hij toch in de eerste plaats zijn schrijven tot Inlanders richt die de Nederlandsche taal machtig zijn), „heeft van de Indische steden b.v. al 'n heel wonderlijke voorstelling, tenzij hij in de eene of andere hoedanigheid zelf in Indië is geweest. Ik vertelde zod'n man eens van Batavia, dat deze stad met haar schaduwwijke lanen en heerlijke villa's nog mooier is dan Den Haag. Dat kon hij haast niet gelooven, want hij heeft zich altijd voorgesteld, dat zoo'n Indische stad bestond uit groepen van houten woningen, op sommige plaatsen liet op palen. Als ik hem dan vertelde, dat men bij Versteegh onder den blooten hemel kan zitten luisteren naar de muziek van het Bandoengsch quintet, onder het genot van een glas punch of ijs, of in de electrisch verlichte zaal een heerlijk diner kan gebruiken, dan zei hij: „„God, meneer, heeft men in Indië ook al electrisch licht? En heeft men daar ook gas?..... Ik heb altijd gedacht, dat zoo'n Indische stad 's nachts erg donker is en dat je in huis alleen licht kon krijgen door fakkels op te steken”..... „Van de veiligheid en orde op de openbare straat heeft hij niet het flauwste benul. Hij meent, dat men 's nachts geen voet op straat kan zetten, vanwege het ongedierte en het gespuis, dat loert om je op een onbewaakt oogenblik met kris of klewang neer te velen en je dan van je sieraden of geld te berooven.”

Als de schrijver dan nog eenige staaltjes ten beste geeft in denzelfden trant, vervolgt hij: „Dat de gewone burgerman letterlijk niets van Indië afwet is eenigszins te begrijpen... maar te verwonderen is het, dat onder ontwikkelden, zelfs onder studenten, menschen gevonden worden, die heel weinig of haast niets van Indië afweten... Zoo verwonderde een student zich, dat zij (mijn vrienden) Hollandsch spraken en verstonden. Nu vraag ik u, hoe kan iemand nu naar Holland gaan en zich als student laten inschrijven, als hij nog geen Hollandsch had geleerd! Neen — aldus eindigt de heer Noto Soeroto — dan waren wij Inlanders in Indië, op eene Europeesche school, beter op de hoogte van Holland en de toestanden hier, dan omgekeerd de Hollandsche jongelui, die toch ook een goede opleiding hebben genoten, van Indië en de Indische toestanden.”

Zou het met de kennis van Indië en Indische toestanden bij vele Nederlanders — „burgermannen en ontwikkelden” — inderdaad zoo belachelijk treurig gesteld zijn als de heer Noto Soeroto het doet voorkomen? Het is haast onzorgelijk.

In hetzelfde Nr. der Bandera Wolanda treffen wij nog het vervolg aan van een lezenswaard opstel van R. M. Oetarij over Landbouwwonderwijs voor Inlanders, eveneens in de Nederlandsche taal geschreven.

De Rijsche Zending.

In het Juni-nummer van de Rijsche Zending schrijft de heer J. H. Meerwaldt, die jaren lang als zendeling onder de Bataks verkeert, het begin van een artikel: „Iets over muziek en zang bij de Bataks”, waaraan wij het volgende ontleenen:

De Bataks houden veel van muziek, en hebben daarom ook allerlei primitieve instrumenten om zich dat genot te verschaffen. In de eerste plaats een mondharpe (djeng-gong), een tamelijk ruw uit een vierkant ijzeren staafje gesmeed beugeltje, veel gelijkend op den beugel van een gewonen kurken-trekker. Op den boog is tegenover den spleet van den hals een stalen of geelkoperen veertje gesoldeerd dat van daar recht door den hals loopt, zoodat het er een weinig voor uitsteekt en dan een eindje naar boven omgebogen is, waar het einde nog eens kort omgebogen of tot een knopje ineengedraad is. Men zet het instrument dwars in den mond en houdt den hals ervan met de tanden vast, terwijl men met den wijsvinger der rechterhand op het einde van het veertje tokkelt en tevens den adem er langs blaast. Het veertje of de tong geeft dan een snorrend-zingend toon, waarmede de speler zichzelf en

degenen, die zich in zijn nabijheid bevinden, in de stilte van den avond heel lang kan vermaken. Het instrument wordt alleen door jongelieden georukt. Een soortgelijk instrument, gesneden uit het zachte en vezelige inwendige der twijgen van den suikerpalm en s a g a s a g a geheeten brengt ongeveer hetzelfde geluid voort. Een weinig hooger in kunst staan verschillende soorten fluiten, vervaardigd van bamboe en riet. De eenvoudigste is de s a l o h a t, een dwarsfluit, waarmede men drie tonen kan voortbrengen. De drie andere soorten zijn rechte fluiten, nl. de s o r d a n of t o e l l a, de s i n g k a d o e en de t o e n g g a m; de laatste heeft, in tegenstelling van de overige, geen mondstuk, maar wordt door de natuurlijke, wijde opening van de bamboe geblazen. Daar de Bataks oorspronkelijk geen notenschrift kennen, vervaardigt de fluitspeler zijn melodien zelf, of speelt op het gehoor na, wat hij van anderen gehoord heeft. Trouwens, aan vaste melodien zijn zij niet rijk, en daarop komt het voor den fluitspeler ook minder aan; de hoofdzaak is, dat hij op het gegeven oogenblik zijn toehoorders met zijn tonen weet te vermaken, en over het algemeen is hij niet in staat tweemaal precies hetzelfde ten gehoor te brengen.

Deze oorspronkelijke muziekinstrumenten worden echter meer en meer verdrongen, om plaats te maken voor de s o e l e n g, een dwarsfluit volgens Europeesch systeem. Men maakt ze van verschillende dikte en lengte, doch zonder kleppen en in het aanbrengen der gaatjes hebben de Bataks hun eigen methode. Het geluid, daarmede aangebracht, klinkt heel aardig; de fluiten klinken veel minder schei dan de Europeesche piccolo's en een fluitkwartet, gelijk het op enkele zendingsposten onder de jongelingschap gevonden wordt, weet werkelijk reeds zeer aangenaam klinkende muziek ten gehoor te brengen.

Voorts deelt zendingling Zimmermann te Kwala Koeran op Borneo iets mede omtrent voorzorgsmaatregelen, op sociaal gebied genomen ten behoeve der bevolking. Stellig in navolging van de Javaansche desa-loemboengs richtte hij op verschillende plaatsen „zending-rijstschuren” op. Vroeger bracht in vele gevallen een beetje rijst menigeen tot slavernij. Dat geschiedde aldus: Leent een Dajak aan een ander rijst, dan moet deze bij den volgenden oogst het dubbele teruggeven, dus 100%. Kan de man niet betalen, dan neemt de schuldeischer verder geen maatregelen tegen den schuldenaar. Hij is veiler bij er over en laat de schuld in het volgende jaar weer verdubbelen. Zoo worden 50 maten rijst binnen 7 jaar 3200 maten schuld, verliest het gehele betrokken gezin daarmede de vrijheid en valt den schuldeischer als lijfeigen toe. Ontelbare gevallen kwamen daarvan voor. Door middel van genoemde rijstschuren hoopt de zendingling de oude manier van leenen te vernietigen. In tijden van gebrek wordt de verzamelde rijst naar vaste regels uitgeleend tegen 30% winst, welke winst weder ten goede komt aan de bevolking. Ook is tegenover Kwala Koeran een reusachtig rijstveld op Javaansche manier aangelegd en zijn er aanplantingen van rotanen kapotsjoekboomen. Het artikel eindigt met: „De zendingling in die streken moet aan de verkondiging van het Evangelie wel allerlei cultuurarbeid verbinden, om de bevolking ook maatschappelijk op te heffen.”

De Katholieke Missiën.

Ook dit zendingstijdschrift bevat in zijn jongste Nummer een bijdrage van ethnographischen aard en wel: Over het visschen bij de Dajaks (Midden-Borneo), door Pr. Gonzalvus O. Cap., die in de gelegenheid was een vischpartij op groote schaal bij te wonen. In korte trekken geschiedt het aldus: Op een bepaalde plaats wordt de rivier in hare gehele breedte met rasterwerk afgezet, dat ongeveer 2 M. boven het water uitsteekt. Daarop gaan eenige mannen half uur wijd de rivier op, heel stil, en komen dan al roepende en in het water slaande, afgezak tot de plaats, waar de tweede afrastering wordt gemaakt, ongeveer een kwartier boven de eerste. Alles is daartoe in gereedheid gebracht en in niet meer dan 5 minuten is de rivier afgezet. Is dit geschied, dan worden de „toeba” (de wortel van de toebeplant, welke een bedwelmend giftig sap bevat) onder de mannen verdeeld. Zij zoeken zich dan een plaatsje op een der boomstammen, die in overvloed in de rivier liggen, waarop de wortels met een stuk hout worden gebeukt en vervolgens in bootjes welke met water zijn gevuld uitgespoeld, welk water daardoor een melkachtige kleur verkrijgt. Vervolgens wordt dit toeba-water in de rivier geloosd en neemt het moordend bedrijf een aanvang. Al heel spoedig liggen een menigte kleine vischjes boven op het water. Na eenige minuten komen al grootere, waarop jacht gemaakt wordt door de jeugd. Dan komen de grootste, die wild en woest een keer naar boven komen, en dan weder naar beneden schieten; hiermede be-

gint de vangst voor goed. Harpoenen, zwaarden en knuppels worden benut om de visschen te bemachtigen en dood te slaan. De afrastering is bewapend met een heele bende mannen met spiezen, die de visch opwachten, terwijl de jongens langs de afrastering zwemmen om de visch, die daarin vastgeklemd zit, er uit te halen. Komen er geen visschen van beteekenis meer boven, dan wordt bevel gegeven alle groote bijeen te brengen, om ze gezamenlijk te deelen. Een ieder, die meegewerkt heeft, krijgt zijn deel van de groote visschen (de kleinste worden niet medegerekend), welke een gewicht hebben van 15 tot 14 kilo.

Ten slotte teekent de schrijver aan: „Het is een bedrijvigheid van belang en waarlijk interessant om te zien. Het vischvermaak had wel 5 uur geduurd, doch ik heb mij geen oogenblik verveeld.”

De Indische Mercur.

No. 24 van den loopenden jaargang bevat: Het zevende Internationale congres voor toegepaste scheikunde te Londen van 26 Mei—2 Juni 1909, door H. C. Prinsen Geerijgs. — Blauwen van Kristalsuiker, door H. C. Prinsen Geerijgs. — Rietbranden op Java (een uittreksel van een artikel van den heer Paets tot Gansoyen over dit onderwerp in het Archief voor de Java-suikerindustrie). — De handelstoestand in het Verre Oosten. — Rubberplanters-vereeniging te Bandjar. — Solosche Landhuurdersvereeniging. — Cultuur en gebruik van „vacoa” op Mauritius. — Kultuurberichten. (Weigering van aanvragen om vergunning tot oprichting van suikerfabrieken op Java. — Bacovencultuur in Suriname. Enz.) — Kleine mededeelingen (Vogelnestgrotten in de Palembangse Bovenanden. — Curaçaosche hoedenindustrie. — Opbrengst van invoerrecht, goudbelasting en accijns in Suriname. — Goudontginning „Aucakreek” (Suriname). Britsch-Indische immigranten uit Suriname. — Tentoonstelling van Landbouw en veeteelt te Paramaribo. — Wijziging tarief van invoerrechten in Suriname. Enz.) Financiële berichten en verslagen. — Nieuwe Maatschappijen.

Ten slotte zij gewezen op eene nieuwe aflevering (de derde) van het werk van Prof. Mr. C. van Vollenhoven over **Het adatrecht in Nederlandsch-Indië** (slot van het adatrecht der Inlanders van Atjeh en begin van Gajo-, Alas- en Bataklanden).

Voorts op een artikel in het laatste nummer van de **Hollandsche Revue** over de blinden in Nederlandsch-Indië benevens een karaktersche van den heer M. van Geuns, hoofdredacteur van het Soerabajasch Handelsblad, tijdelijk in Nederland vertoevend; en eindelijk op de studie van

Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje in het Juni-Nummer van „Onze Eeuw”, getiteld: **De Hadji-politiek der Indische Regeering.**

Vervolg opgave van bladen, tijdschriften enz., welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal Heulstraat 17, Den Haag, die dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur voor- tot 6 uur nam.

- De Javabode t/m 21 Mei '09.
- Het Bat. Nieuwsblad idem.
- Het Nieuws v/d Dag. v. Ned.-Indië idem.
- De Sumatrapost idem.
- De Surinaamsche post idem.
- Het Soer. Handelsblad t/m 25 Mei.
- De Javasche Courant No. 40 en 41.
- Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw No. 118.
- De Ind. Mercur No. 25.
- De Banier No. 20 en 21.
- Bandera Wolanda No. 32.
- Ned.-Ind. Effectenblad No. 20.
- Verslag Marine-Vereeniging No. 2.
- Ned. Vereen. „Onze Vloot” No. 2 en 3.
- Koloniaal Verslag 1908.

Officiële Berichten.

Uit de **Javasche Courant** van 21 Mei 1909. No. 40.

Dit Nr. bevat o.m. de Statuten der vereeniging „Bond voor scholen met den Bijbel in Nederlandsch-Indië” te Batavia (Voorzitter H. Cozijn, Secretaris J. W. de Groot).

Voorts, als Extra-Bijvoegsel, Statistieken van in- en uitvoer enz. gedurende de maand Februari 1909.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den opzichter B.O.W., A. J. de la Rambelje; den ad-

spirant-controleur P. H. J. A. de Booy; 2 jaar aan den ass.-resident A. M. Zandveld.

Ontslagen: op verzoek eervol de klerk bij de S.S. op Java J. M. O. Eschweiler, de klerk bij den post- en telegr.-dienst Mej. W. J. van Stokkum; de dokter-djawa Katim en de onderwijzer M. Jacobus.

Benoemd: tot lid van den Raad van Justitie te Semarang Mr. H. G. Nederburgh; tot griffier van den R. v. J. te Padang Mr. W. Veltcamp; tot lid van den gemeenteraad van Soerabaja Dr. A. J. A. Prange; tot hoofd van het gevangeniswezen Mr. P. J. Gébel.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-wedono van Tegalampel Raden Notodiredjo.

Benoemd: tot wedono van Gandangan Mas Kertoprawiro; van Porong Raden Tjpkroadikoesoemo; van Modjoangoeng Mas Prawiroadinoto.

Geplaatst: in het Gouv. Sum. Westkust de controleur A. D. Versteegh.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. te Banjoewangi W. J. Gerards.

Overgeplaatst: naar Semarang: de dokter-djawa Mas Wirjosoeponto; naar Poerworedjo de id. Mas Soeratman; naar Mataram de id. Mas Kammar; naar Buitenzorg de id. Mas Daroesman.

Werkzaam gesteld: in het boschdistrict Kediri de leerling-opziener Ch. C. Jaspers.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den kapitein der infanterie G. E. Hoedt.

Uit de **Javasche Courant** van 25 Mei 1909. No. 41.

Dit Nr. bevat o.m. de statuten der vereeniging: „De Bataviasche Vereeniging” te Medan (Oostkust van Sumatra).

Voorts het Verslag omtrent de voornaamste gebeurtenissen in het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden gedurende de maand Maart 1909.

Benoemingen enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof naar Europa aan den onderwijzer W. Kok, den ass.-resident H. J. E. F. Schwartz, den commies A. J. G. M. Gailard, W. Mansveld en A. J. W. Gallas; den pres. van een landraad Mr. P. W. Filet; den amot-naar der in- en uitvoerrechten P. J. E. Robert; 2 jaar aan den secretaris B.B., G. H. G. Harlofi.

Ontslagen: op verzoek eervol de ass.-resident G. F. M. Liebert; de klerk L. C. Rånggi; de onderwijzer A. van Nieuwenhuizen en de opziener D. J. N. Praff.

Belast: met de waarneming der betrekking van ass.-res. van Tanah-Datar L. C. Westenk.

Benoemd: tot hoofdcommies ter Alg. Secr. Mr. A. G. Vreede; tot lid van den gemeenteraad van Padang L. Stippe, Mr. A. H. Walkate en J. W. Brussel Assé, tot adspirant-ingenieur H. Oesinger; tot ingenieur J. P. Textor; tot spoorwagopziener C. W. H. Halewijn; tijdelijk tot adjunct-ondeelingchef s.s. op Java E. P. Wellenstein; tot hoofd-ingenieur N. de Vieg; tot ingenieur P. A. M. Karthaus, A. N. van Meerten, A. Korving, P. van Pritzelwitz van der Horst en F. de Boer; tot adsp.-ingenieur P. P. Inklaar; tot commies J. H. Franz; tot lid van den R. v. J. te Semarang Mr. H. G. van Velt-huijsen; tot voorzitter van den landraad te Soerakarta Mr. A. van Iperen; te Soerabaja Jhr. Mr. A. J. van den Bergh; tot onderwijzer 3e kl. te te Banjoemas H. G. Lonisse.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kapitein W. R. Winter, den luitenant L. Maurenbrecher en den off. van gezond. Dr. F. Reiseger.

Ontslagen: op verzoek eervol de luitenant-kolonel J. Brijan en de 1e luit.-magazijnmeester G. A. Hubeler.

Benoemd: tot opzichter bij den stoomtramweg in Atjeh W. R. Guldenaar.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagiers van het stoomschip „Ophir”, gezagvoerder G. de Boer, van Rotterdam naar Nederlandsch-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: J. Drees; A. Brunet de Rochebrune; A. P. de Vaynes van Brakell Buys; Mevrouw G. E. Moquette-Harmesen en 2 kinderen; C. J. van Buuren; Mevrouw A. Hugenholtz—Madsen; Jongevrouw Adriani; F.

Th. Onnes; A. Schumm; H. Gepp; P. Lenpold; Mevrouw C. J. A. Grensenberg-Schmittmann; P. E. Wolter; Mevrouw W. Palfrey; P. W. Siraatman en echtgenoot; A. W. de Groot; C. van Rijn; F. A. Michels met echtgenoot en 1 kind; A. H. Kuylaars en echtgenoot; J. G. Mellink met echtgenoot en 2 kinderen; J. F. Schipperijn en echtgenoot; G. A. Goedegebanne en echtgenoot; J. J. Brandstma en echtgenoot; D. Rijnenberg; A. Meyer; J. van der Zaag; C. van Aweyde, benevens een detachement suppletie-troepen.

Naar Southampton: J. Seeuwen en echtgenoot; Mr. J. H. Andries en echtgenoot; H. Hoyer en echtgenoot.

Naar Marseille: Mevrouw C. van Ronkel; Mr. H. F. Lantsheer; J. G. G. Feith; Mr. Dijkers en echtgenoot; L. J. Spier; N. van der Veen.

Naar Port-Saïd: Mevrouw W. Mees; H. Hotz. Te Southampton schepen zich in:

Naar Tanger: Miss de Lacy.

Naar Marseille: Mr. H. F. Bland.

Te Marseille zullen zich inschepen: O. A. Uhlenbeck met echtgenoot en 1 kind; H. J. W. van Latick; H. J. M. Laurence; L. P. J. Vermeulen en echtgenoot; E. W. F. van Walcheren; J. S. Bakker en echtgenoot; Mevrouw J. E. Tak van Poortvliet; Jonkvrouw A. L. van Alphen; Mevrouw J. Thurkow; Mr. K. F. Creutzberg; des Brunes; C. H. Powwal; P. Akkerman; P. B. V. Quartero.

Passagiers van het Nederl. s.s. „Kawi”, commandant N. Guthrie, van Batavia 27 Mei 1909. Te Marseille 20 Juni 1909.

Van Batavia: W. K. M. Hazen met echtgenoot; C. F. van Baak met echtgenoot en 2 kinderen; A. J. A. Meerum Terwogt met echtgenoot; Mevrouw L. Paets tot Gansoyen met 4 kinderen; Mevrouw E. Rood met 3 kinderen; J. S. Vogt met echtgenoot en 2 dochters; J. E. Swartz met echtgenoot en 2 zoons; Mevrouw A. H. Bernelot Moons, geb. v. Heukelom; 2 jongedames Barnelot Moons; W. N. Briel met echtgenoot en 2 kinderen; Mevr. Wed. Z. J. C. Briel, geb. Cabri; Mevrouw H. C. Fabri, geb. van Kreel; Rékérrende Mère Wanceslas; J. Ch. Swaving met echtgenoot en 2 kindere Mevrouw J. Hoolboom, geb. Pot; Jongevrouw J. Pot; J. Smit; K. H. F. Roos met echtgenoot en 6 kinderen; L. G. van der Haas met echtgenoot en 1 kind; Mevrouw E. Görs; J. H. Doeve met echtgenoot en 2 kinderen; Mej. G. de Riemer; O. G. Khouw met echtgenoot; O. K. Khouw met echtgenoot en 4 kinderen; H. D. Thung; Oeij Djie San; Mevrouw H. de Graaf; Jongedames A. en M. Jonquière; Jongedames A. L. en L. Grimm; A. Meulemans; C. Meulemans; Mevrouw J. F. H. Gijsberts met 2 kinderen; A. Herberich; Jongheer Th. Görs; E. W. van Leeuwen met echtgenoot en 3 kinderen; H. C. Fehr; P. C. van de Kamer met echtgenoot en 3 kinderen; Mevrouw J. H. Damsté, geb. Dozy met 1 kind; J. J. van Modenbach de Rooij met 2 kinderen; A. Leget; L. Hendrickx; L. P. Bocheret de la Morinière; P. Th. van Nintwegen met echtgenoot en 2 kinderen; J. Springvloet Dubbeld met echtgenoot; C. van Koeken; F. W. Felmeden; J. H. Lijbers; H. Koot, benevens H.M. troepen en schepelingen.

Van Padang: M. C. Lans met echtgenoot; Mej. E. Foringer; A. P. van der Stok met echtgenoot en 3 kinderen; J. W. Maurer; G. Tuinenburg met echtgenoot en 3 kinderen.

Mr. W. Velkamp Helbach met echtgenoot; Mr. J. A. J. Jansen; Mej. H. van Berkel; L. A. Krol; J. Zeevaarder met echtgenoot en 1 kind; Mej. S. Gobe; Mej. B. Eijkema.

Levensverzek. Mij. Arnhem.

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend).

Bijkantoor te 's-Gravenhage: Kettingstraat 23,

Directeur W. J. FONTEIN.

Bijkantoor te Batavia: Kali Besar,

Directeur J. WILDEMAN.

TOKO BAHROE

Gevestigd anno 1898.

Telef. Interc. 4796. a

v. Kinsbergenstr. 126 b/d Pr. Hendrikstr., den Haag.

Het beste en solidste adres voor de Indische familiën. Deze zaak staat met geene andere zaken of filialen in verbinding. Directe aanvoer uit Nederlandsch-Indië.

Vraag onze beroemde PECCO SOUCHON AFTER DINNER EN ASSEM THEE, voorzien van etiket alleen echt. Let s.v.p. op dit adres.

W. BARNAS & DIEMERS. — Importeurs.

MODE-MAGAZIJN „CAMELIA“

A. G. M. BEEKMAN-DRIEHUIJS
ANNA PAULOWNAPLEIN 13 - 's-GRAVENHAGE.

CONFECTIE VOOR DAMES EN MEISJES.

PLUCHE EN FLUWEELEN MANTELS. - GEKLEEDE ROKKEN, ONDERROKKEN.
STOFFEN EN ZIJDEN BLOUSEN IN RUIME SORTERING.

HOEDEN EN PELTERIJEN.

STEEDS VOORRADIG: DE NIEUWSTE CEINTUURS, DASSEN, AVONDDASSEN EN HANDSCHOENEN. CONCURREERENDE PRIJZEN.

VACANT

Een en ander over uitrustingen van Officieren bij het Ned.-Ind. leger en Ind. Bestuurs-ambtenaren,

Voor een ieder, die vanuit Europa naar de tropen vertrekt, is de uitrusting voor de aanstaande werkkring, onder geheel andere omstandigheden, onder een geheel ander klimaat, een punt van groot gewicht. Maar voor geen der categorieën menschen, die hun beroep of bestaan vinden in onze Oost-Indische koloniën, maakt de uitrusting zulk een punt van gewicht uit, als voor Officieren van ons Indisch leger en onze Indische Bestuursambtenaren. Vooral voor de eerste, die naast stipte opvolging van de daarvoor verstrekte dienstorders zorg moeten dragen, dat hun uitrusting, of ten minste enkele onderdeelen, hun tot een werkelijk gemak zijn; dat alles werkelijk van praktisch nut, maar tevens van eerste kwaliteit is. Wat betreft het praktisch nut, daarin kan hun menigeen in voorlichten, maar wie of wat waarborgt hun een goede kwaliteit? Een beknopt overzicht bij een goede uitrusting behoorende zaken volgt hieronder zooals:

Een veldbed met klamboe — Een veldtafel — Een veldstoel — Een aluminium veldkeuken, die naast kleinheid, lichtheid in gewicht en gemakkelijk hanteer-vermogen moet paren. — Een binocle — Een lichte, goede veldflesch — Een sterke stalen koffer. (76 × 45 × 30 cm.) — Een petroleum snelkoker — Een goede, makkelijk draagbare filter — Een goed, hermetisch gesloten en juist-loopend uurwerk — Reisdekens — Een gemakkelijk te verpakken veldlamp — Een goede verbandtrommel — Een goede, kleine zakapotheek — Nog vele andere dingen zijn op te noemen, zooals wapens, compassen, curvimeters enz. enz.

Wie is de betrouwbare leverancier van al deze voorwerpen en zaken? Wie heeft bewijzen gegeven van goede leveringskracht en groote betrouwbaarheid? Wie kan U al deze voorwerpen doen aanschouwen in hun onderling verband? Wie kan geheel, hetzij gij Officier, hetzij gij Bestuursambtenaar zijt, er voor zorgdragen, dat gij alles, Uwe geheele uitrusting, ook Uwe kleding, ook Uwe wapens, ook Uwe instrumenten, goed en billijk geleverd krijgt?

Dit alles doet de

AGENTUUR- EN HANDEL-MAATSCHAPPIJ

VAN WELY & MORET

Bazarstraat 50 DEN HAAG en Soerabaya.

Bezoekt onze showrooms en als gij dat gedaan hebt zult gij zeker die overtuiging met ons deelen.

Gouden Medaille.

Paris 1901

Internationale Tentoonstelling Hygiène

Haargroeimiddelen

merk „CRINOFLOOR“

zijn de middelen waarvan men het succes kan verwachten. Men vraagt overtuiging daarvan aan, de vele attesten herstelden, welke gaarne op aanvraag gratis thuis worden gezonden. Mondeling of schriftelijk ADVIES KOSTELOOS.

C. ROMEIJN, Haarkundige, Spui 25, Den Haag

Eenig eigenaar.

CONDITIE BILLIJK. - NAMAAK VERBODEN

Succes bijna altijd zeker.

VACANT.